

La línia de recerca sobre convivència i afrontament de situacions de violència al centres educatius al Departament de Pedagogia de la Universitat de Girona

Bitàcola - GROC

Grups de Recerca Educativa

1.- El grup de recerca educativa Bitàcola	2
2.- La recerca sobre afrontament de situacions disruptives o de violència a l'aula i/o al centre.	3
3.- Principals fites en la trajectòria de la línia de recerca	4
4.- Integrants dels diversos equips de recerca	8

La línia de recerca sobre convivència i afrontament de situacions de violència a l'aula i al centres educatius al Departament de Pedagogia de la Universitat de Girona

La celebració d'una Jornada dedicada a la convivència als centres educatius sorgeix arran del treball previ realitzat pels grups GROC i Bitàcola. Abans d'endinsar-nos en el contingut, sembla necessari fer una presentació del grup Bitàcola, del treball realitzat a GROC, de la trajectòria prèvia del grup pel que fa a aquesta línia de recerca i de les persones que hi ha intervingut

1.- El grup de Recerca Educativa Bitàcola

L'estudi dels diversos factors que incideixen en la creació del clima d'aula (entre els quals cal considerar-hi l'afrontament de les disruptcions, actes violents, etc.) i de centre (convivència) constitueix una de les línies d'investigació del Grup de Recerca Educativa Bitàcola (GRHCS067) de la Universitat de Girona.

L'equip de recerca educativa BITÀCOLA, creat l'any 2000, aplega un grup de professors del Departament de Pedagogia de la UdG, procedents de diversos àmbits i àrees de coneixement, units per l'objectiu comú d'aportar instruments, materials i pautes d'intervenció que siguin d'utilitat als professionals de l'educació en la seva tasca quotidiana. Arran d'aquesta convicció, es proposa, (i així es declara explícitament als postulats fundacionals del grup (<http://web.udg.es/pedagogia/grupsderecerca4.htm>) dur a terme *recerca aplicada* (orientada a la intervenció) d'una manera *col.laborativa*, és a dir, basada en el treball conjunt amb professionals en exercici.

Altres línies de treball del grup són:

- a) la direcció i organització de centres educatius,
- b) el desenvolupament de competències docents en professorat universitari,
- c) l'anàlisi de les relacions humanes a les organitzacions educatives
- d) l'assessorament a centres en processos d'innovació i millora institucional
- e) la satisfacció professional i el benestar dels docents-educadors
- f) els estils docents del professorat

2.- La recerca sobre l'afrontament de situacions disruptives o de violència a l'aula i/o al centre.

La realització d'aquesta Jornada de Treball entorn del tema de la convivència (i, per tant, de l'afrontament de situacions de violència i agressivitat) als centres educatius, constitueix un punt d'inflexió en una trajectòria de vuit anys, al llarg dels quals, a través dels Grups de Gestió de l'Aula i GROC s'hi han dedicat temps i esforços. Ha estat un llarg camí, que de cap manera podíem pensar que acabés tenint aquesta volada, dedicat a fer realitat la col.laboració entre els investigadors universitaris i els professionals docents entorn d'un objecte d'estudi d'interès comú. Entenem que la recerca educativa adquireix el seu sentit últim quan es posa al servei dels pràctics i procurem ser conseqüents amb aquest convenciment. Certament, no és un camí fàcil i a vegades, hom té la sensació de nedar a contracorrent...; però és altament gratificant.

En un primer moment (des del 1999 al 2003), a l'empara de Bitàcola, vam constituir un sub-equip interessat per l'estudi de les competències de Gestió d'Aula a Secundària, pel qual hi van passar un bon grapat de docents de secundària, que va centrar la seva atenció a analitzar els diversos factors a tenir en compte en la creació de clima de treball a l'aula. A continuació, després d'un any de repòs, (des de 2004 a l'actualitat) ho hem fet a través del GROC (Grup de Recerca sobre Organització de Centres), els qual aplega docents i directius interessats per l'estudi d'aspectes relacionats amb l'organització i el funcionament quotidià dels centres educatius

El treball de tots aquests anys ha donat lloc (d'una manera directa o indirecta) a un nombre considerable d'iniciatives (articles, comunicacions i ponències a congressos, cursos, conferències, actes de difusió...) que, en fer-ne un recull cronològic, reflecteixen una trajectòria constant i progressiva. Ara bé, allò més important no són els resultats quantitius sinó les relacions construïdes, les estones de conversa, els somriures, les complicitats..., en definitiva, les persones que han donat sentit al treball realitzat. D'una banda, la setantena de docents de les comarques gironines (entre els quals possiblement hi reconeixereu alguns companys i companyes) que han format part dels diversos grups i hi han contribuït amb les seves aportacions i amb el seu estímul. D'altra banda, el docents que, tant a Catalunya com arreu de l'estat, han assistit a cursos i xerrades, han aportat idees, han elaborat relats de situacions viscudes, etc. Sense la participació activa de docents i directius en exercici, la tasca que duem a terme no tindria sentit i, per tant, res del que hem fet no hauria estat possible.

Moltes gràcies!

3.- Principals fites en la trajectòria de la línia de recerca

Una mirada retrospectiva permet assenyalar les principals fites que marquen l'avenç de la línia de recerca en diversos àmbits d'aplicació: formació inicial, ensenyament primari i secundari, educació d'adults, desenvolupament d'habilitats directives, atenció al públic...

1998

Las habilidades de gestión del aula en la ESO. Una propuesta para su estudio. Comunicació a les X Jornadas Estatales del FEAE. Cáceres

El conflicto en los centros educativos. Comunicació a les II Jornadas Andaluzas de Organización y Dirección de Instituciones Educativas. Granada

Estratègies de resolució de conflictes organitzatius a escoles i instituts. Edicions de la Universitat Oberta de Catalunya, Barcelona.

1999

Les Normes d'Aula a l'ESO. Comunicació a les V Jornades del FEAE. Bellaterra

La transformació de l'ensenyament secundari. Univ. de Girona. Organització Curs Estiu

Ser professor a Secundària. Fundació Universitat de Girona Innovació i Formació. Curs d'especialització.

2000

El directiu davant del conflicte. Actuació en situacions de conflicte. Detecció de necessitats de formació. Departament d'Ensenyament. Ponència

La regulación de la convivencia en un IES. Congreso Internacional "Educación frente a la agresividad. Modelos de intervención". Huelva

Les primeres impressions com a factor de gestió d'aula. La importància dels primers contactes en la construcció d'un clima de treball a l'aula. Text policopiat.

"Habilitats de Gestió de l'Aula a l'ESO", a Organització i Gestió de centres d'ensenyament secundari, VI Jornades del FEAE, Barcelona, 11-13 maig. Comunicació

2001

Intervención de los directivos en los procesos de resolución de conflictos en los centros educativos desde una perspectiva colaborativa. Algunas implicaciones en la formación de directivos. III Jornadas andaluzas de dirección de centros educativos. Ponència

Agressivitat escolar, agressivitat social i jovent. Diputació de Barcelona. Centre Cultura Contemporània. Ponència

El directius com a dinamitzadors de les millores educatives. Dept. d'Ensenyament. Girona i Molins de Rei. Conferència

El desarrollo de habilidades de gestión del aula como fundamento de la profesión docente. CRP de Càceres. Curs

Habilitats de gestió del grups classe a secundària. Formació en centres. IES El Vendrell. Curs

Habilitats comunicatives en la gestió de l'aula a segona ensenyança i a batxillerat. Ministeri d'Educació Joventut i Esports d'Andorra. Curs.

Habilitats docents per a la resolució de conflictes a l'aula. Universitat Internacional de Catalunya. Curs d'estiu

Competències de gestió de l'aula a l'ESO. Document marc

Ser profesor de secundaria, hoy. El desarrollo de competencias de gestión del aula, elemento clave de la profesión. Text base)

2002

La actuación ante los problemas/dilemas cotidianos. El profesor también es diverso. Jornadas APINEX, Jarandilla de la Vera. Ponència

Convivencia/disciplina/agresividad en los centros educativos. CPR de Plasencia. Conferència

El afrontamiento de los problemas cotidianos del aula de Secundaria: ideas y recursos para el desarrollo de competencias de gestión de aula. IES Alba Longa. Armilla, Granada, Conferència

La participación, elemento clave en la construcción de una cultura colaborativa. XIII Cursos de Verano de la Universidad del País Vasco. Conferència

La Gestió de l'Aula. Departament d'Ensenyament. Xarxa Competències Bàsiques. Sessió de treball

La mediación como instrumento de desarrollo comunitario. Planteamientos e ideas previas a una acción mediadora. VII Congreso Interuniversitario de Organización de Instituciones Educativas. Taller 4

La gestió de l'aula a l'ESO. Convocatòria a projectes de recerca pre-competitius. Universitat de Girona

Formación del profesorado orientada al desarrollo de competencias de gestión de aula en la ESO: el afrontamiento de situaciones críticas. Comunicación al X Congreso de Formación del Profesorado, Cuenca

2003

Afrontament de situacions de violència en entorns educatius. Estudis de Pedagogia de la UdG. Activitat integrada.

El docente (de inglés) ante sus retos y problemas cotidianos. Asociación de Profesores de Inglés de Extremadura. Curs

La gestió de l'aula a segona ensenyança i a batxillerat. Ministeri d'Educació Joventut i Esports d'Andorra. Curs

Gestió d'Aula a l'ESO. CPR de Menorca. IES Biel Martí i J.M Guàrdia. Curs

Estratègies comunicatives de millora d'aspectes relacionals que afecten la convivència dins les organitzacions. Ministeri d'Educació Joventut i Esports d'Andorra. Seminari.

Atención a la diversidad: la gestión del aula y las medidas de atención a la diversidad. CPR de Nalón – Caudal i Langreo (Asturias) Conferència

De "Atender la diversidad" a "Diversificar la atención". Algunas ideas para la construcción de una carta de navegar en un mar de confusiones. CRP de Oviedo i de Gijón. Conferència

De la planificació a la pràctica educativa: la gestió de l'aula a secundària. . Univ. Pompeu Fabra. Màster en Ensenyament de l'Anglès com a segona llengua. Mòdul formatiu

Salt: escola i futur. L'escolarització obligatòria (3-16) a Salt. Ajuntament de Salt. Mediació comunitària

Teaching English in today's high schools. I try to teach them... but they learn little. What can I do? Some answers to English teachers' identity crises a *Humanising Language Teaching*, 6, nov 2003 <http://www.hltmag.co.uk/nov03/>

Després de les oposicions, què? *Esdevenir mestre/a—professor/a a l'escola pública*. Departament d'Ensenyament. Curs de Formació per a funcionaris en pràctiques. Sessió de treball

Desenvolupament de competències de gestió d'Aula a l'Ensenyament Secundari Obligatori. IES Alexandre Deulofeu. Figueres. Curs

2004

La gestió de l'aula amb un públic adult. Ministeri d'Educació Joventut i Esports d'Andorra. Curs

Gestió de l'Aula a Secundària. IES Bosc de la Coma. Curs

La Gestión del Aula en la Formación de Adultos. EPA de Cáceres

La satisfacción profesional de los docentes y el afrontamiento de los conflictos cotidianos en el aula. CPR de Cáceres. Curs

Atenció a públic culturalment divers. EAPC. Cursos Lleida, Tarragona

La immigració: un nou repte en l'atenció al ciutadà. EAPC. Barcelona. Curs

¿Quién es quién ante el reto de la equidad? Una invitación a quitarse la careta. Breve crónica y resultados de un proceso de debate. a Organización y gestión educativa

Les relacions interpersonals als centres educatius. IES-SEP Garrotxa. Conferència

2005

Desenvolupament d'Habilitats Directives per a l'afrontament de crítiques, atacs verbals i situacions d'hostilitat. Fete-UGT de Girona. Curs

Hacia una mejora de la convivencia y la disciplina en los centros. Jornadas del Fòrum Europeo de Administradores de la Educación de Extremadura. Conferència

Desarrollo profesional docente y afrontamiento de problemas cotidianos en el aula. IES de Alcuéscar y Universidad Laboral (Cáceres)

¿Qué hago ante el conflicto? Escuela de Verano de la UPV. Sessió de treball

"Situació de la docència a secundària i necessitat de canvis" IES Coll i Rodés. Lloret de Mar. Conferència

Gestió de l'Aula i Satisfacció professional del docents de secundària. IES Bosc de la Coma, Olot

L'afrontament dels reptes col·lectius als centres de secundària com a estratègia de millora. IES de Deltebre, Conferència

Bienestar docente. CPR de Melilla, Curs.

El clima escolar. Dimensiones, factores y ideas para la mejora Programa de Formación de Equipos Directivos del Gobierno Vasco. Vitoria. Sessió de treball

El lideratge dels canvis en els centres educatius. Departament d'Educació. Generalitat de Catalunya, a <http://www.xtec.net/fp/GestiódeQualitat/VJornada/PonènciaB>

En Martí em busca les pessigolles. ¿És possible desenvolupar competències per a l'afrontament de les situacions distorsionadores que sorgeixen a l'aula?, a Item

2006

- Problemas de convivencia y disciplina en secundaria. ¿qué puede hacer el equipo directivo?*. CRP de Plasència. Conferència
- Desarrollo profesional docente y afrontamiento de problemas cotidianos en el aula*. IES de El Casar (Cáceres). Curs
- La gestió de l'Aula a Primària*. Granollers. CRP del Vallès Oriental. Sessió de Treball
- Convivència i currículum*. a Jornades "Convivència escolar i èxit educatiu". CCOO-Ensenyament, Barcelona. Taula rodona
- Afrontament de situacions de violència en entorns socio-educatius*. Curs Especialització. Fundació UdG. Direcció del curs
- "*Reflexions i propostes d'acció per a l'acollida dels professionals de nova incorporació a les escoles i instituts*", a *Caixa d'Eines*, Departament d'Educació
- "*Afrontamiento de situaciones de hostilidad y desempeño de la función directiva. Planteamientos y reflexiones a raíz de una actividad de formación permanente de directivos de centros educativos de titularidad pública*", a *XXI. Revista de Educación*, núm 8, Huelva
- Percepcions dels directius referides al lideratge de projectes de millora als Instituts d'Educació Secundària*. GROC. Informe investigació.
- El lideratge de projectes de millora en els centres educatius*. Departament d'Educació i Universitats. Formació de directius del Pla d'Autonomia de Centres. Conferència
- De la innovació al creixement institucional. Algunes reflexions sobre els processos de millora als centres educatius*, a *Escola Catalana*, núm 430, maig
- El/la director/a ante el fomento de la participación de las madres y padres en la vida del centro*". Centro de Profesores y Recursos de Plasencia, gener de 2006

2007

- La tutoria del professorat novell: una oportunitat per al creixement professional dels docents*. ICE de la UdG. Girona. Ponència, febrer
- L'afrontaments dels reptes quotidians dels docents*. Col·legi Sant Vicenç d'Oló (Teresianes de Bellvitge). Curs
- Els plans de convivència als centres educatius*. FMRP Maresme. Mataró, Conferència
- El lideratge del canvi dirigit a la millora de la convivència*. Formació permanent de directors de secundària. CRP Gironès. Curs, abril 2007
- La millora de la convivència als centres educatius*. Jornada convivència Ustec-Stes. Conferència. Girona. Maig 2007
- El Pla de Convivència: elaboració i posada en pràctica*. XIII Jornades del FEAEC. Ponència, juny 2006
- L'estrès infantil. Com influeix l'estrès en la vida dels nens i nenes?*. Col·legi Vedruna. Palafrugell. Recerca-conferència, juny 2006
- L'acció tutorial a l'Ensenyament Secundari*. Cursos d'Estiu de la UdG. Juliol, 2007
- La satisfacció de ser docent*. Les Franqueses del Vallès, Jornada de Secundària, Ponència, setembre 2007
- L'afrontament dels problemes quotidians a l'aula a Secundària*. IES Pere Borrell de Puigcerdà, Curs, octubre 2007
- Establiment de criteris d'ús i optimització del temps escolar*. Assessorament al CEIP Guillerries, Sant Hilari Sacalm

Entre el llibre de text i el material d'autoelaboració. Vers l'establiment de criteris de centre referits als materials escolars Assessorament al CEIP Aldric de Cassà de la Selva, octubre 2007

Buenas prácticas para la Convivencia Escolar. Observatorio estatal de la convivencia escolar, Madrid. Comisión de Trabajo, novembre 07

El Plan de Convivencia. Concepto, elaboración y desarrollo. Simposi al Congreso Internacional de Violencia Escolar, Almería, novembre 2007

Desenvolupament de competències per emetre crítiques. Curs de formació Fete-UGT, desembre 2007

La mejora de la convivencia en los centros educativos. ¿Qué pueden hacer los equipos directivos? Ponència, II Encuentro de la Red Profesional de Equipos Directivos Huelva, desembre 07

4.- Membres dels diversos equips de recerca

Les persones que al llarg dels anys han participat als diversos equips de treball són aquestes:

Integrants del Grup de Gestió d'Aula (de 1999 a 2003)

1.-Jordi Batlle	2.- Moreneta Batlle	3.- Mariona Bastons
4.-Joaquim Bayé	5.- Jaume Call	6.- Dolors Capell
7.-Anna M ^a Clarà	8.- Mònica Daras	9.- Lluïsa Escoda
10.-Mila Escribano	11.- Olga Ferrer	12.- Jaume Fernández,
13.-Dolors Franch,	14.-Carme Frigola	15.-Conxita Haro
16.-Eva Hugas	17.-Carmina Martí	18.-Sussanna Masbernat
19.-Palmira Peracaula	20.-Anna Pujol	21.- Sònia Pujol
22.-Petúnia Reig	23.- Eva Ribas	24.-Albert Riera
25.-Xavier Saguer	26.- Monserrat Sampol,	27.-Marta Serra
28.-Sandra Solsona	29.- Joan Teixidó,	30.-Montserrat Tesouro,
31.-Roberto Tormo,	32.- Isabel Triola	33.-Eulàlia Vila
34.-Esther Vilalta		

Integrants del Grup de Recerca sobre Organització de Centres (GROC) (de 2004 fins l'actualitat)

1.-Alba Abulí	2.- Judit Albert	3.-Joan Manel Barceló
4.-Jordi Batlle *	5.- Sabina Beine	6.-Josep Bofill
7.-Gemma Boix	8.- Ester Busquets	9.-Anna Camps
10.- Dolors Capell	11.-Bernat Carbó*	12.-Rafel Carmona *
13.-Pilar Carreras *	14.-Cati Casanovas	15.- Rosa Casellas
16.-Olga Coll	17.-Maite Contreras	18.-Lluís Comalada *
19.-Pere Costa *	20.- Bea Cruset *	21.- Eva Escajadillo
22.-Roser Font*	23.-Josep María García*	24.-Esther Gibert
25.-Josep Gifré*	26.-Fefa Gómez*	27.-Maria Grimau*
28.-Imma Marqués	29.-Ivan Martín	30.-M. Dolors Massa
34.-Caterina Matas*	35.-Angels Miret*	36.-Maite Miró*

37.-Josep Moret*	38.-Natàlia Nadal	39.-Dolors Pairó
40.-Roser Parramon*	41.-Montse Planas de F.	42.-Josep Polanco*
43.-Raquel Pujol	44.-Eva Redondo*	45.-Cati Riembau
46.-Cristina Rodà	47.-Assumpta Roqueta	48.-Quima Ros*
49.-Elena Saavedra	50.-Assumpció Salleras	51.-Laura Serrats
52.-Joan Teixidó		

**Integrants del Grup de Recerca Educativa "Bitàcola" (UdG-GRHCS067)
(de 2000 fins l'actualitat)**

1.-Judit Albert	2.- Joan Manuel Barceló	3.-Mariona Bastons .
4.-Josep Bofill	5.- Ramon Casadevall*	6.-Miquel Castillo
7.- Dolors Capell	8.-Enric Corominas	9.-Ramon Cortada
10.-Joan Cortada	11.-Núria Felip	12.-Antoni Llach*
13.-Imma Marquès*	14.-Joaquim Pèlach	15.-Montserrat Tesouro
16.- Magda Vila	16.-Joan Teixidó	17.-Josep Lluís Tejada

El signe * indica que es tracta d'integrants que en els moments actuals no estan en actiu